

YENİÇAĞ

- Yeni Çağ, İstanbul'un fethi ile başlar, Fransız İhtilali ile sona erer.
- Dolayısıyla Yeni Çağ, **15. yüzyılda** başlamış; **19. yüzyılın** başına kadar (Fransız İhtilali 1789) sürmüştür.

Bu yüzden bu ders notumuzu üç ana başlık altında işleyeceğiz:

- A. 15.-16. Yüzyıllarda Avrupa**
- B. 17. Yüzyılda Avrupa**
- C. 18.-19. Yüzyıllarda Avrupa**

A) 15. VE 16. YÜZYILLARDA AVRUPA

- Bu çağın başlangıcına denk gelen 15-16. yüzyıllarda günümüz Avrupa'sının temellerinin atıldığı çok önemli gelişmeler meydana gelmiştir.

Bu gelişmeler:**1. TEKNOLOJİK GELİŞMELER:**

Barut: Avrupalılar, **Haçlı Seferleri'**nde barut'u Müslümanlardan öğrendiler. Barutun ateşli silahlarda kullanılması ve İstanbul'un fethi ile top teknolojisindeki gelişme Feodalite'nin yıkılma sebeplerinden birisi oldu.

Pusulula: Avrupalılar, yine **Haçlı Seferleri'**nde pusulayı (**usturlap**) öğrendiler. Üzerine pusuladaki sapma açısını hesapladılar. Pusula sayesinde açık denizlere güvenle açılabilirler. Buda Coğrafi keşiflerin sebeplerinden birisidir.

Kâğıt ve Matbaa: Avrupalılar, **Endülüs'**ten kâğıt yapımını, **Haçlı Seferleri'**nde matbaayı öğrendi. Böylece pek çok kitap basıldı. Bu da Rönesans ve Reform'un en önemli sebebi oldu.

2. FEODALİTE'NİN ÇÖZÜLÜŞÜ

- **Feodalite** (Derebeylik), Kavimler Göçü ile başlayan ve bin yıl boyunca Avrupa'nın hem siyasi hem de sosyal yaşamının adıdır.
- **Feodalite**, toprağa sahip soylular sınıfının en önemli güç olduğu federal bir yönetim sistemidir.

- Feodalite, 15. yüzyıldan itibaren zayıflamaya başlamıştır.

Bu sebepler:

1. **Haçlı Seferleri'**ne katılan derebeyleri, hayatlarını ya da servetlerini kaybetti. Derebeyleri azaldıkça krallar güçlenmiştir.

NOT: Haçlı Seferleri, Feodalitenin zayıflamasının başlangıç noktasıdır.

2. **İstanbul'un fethi** ile sağlam surların bile yıkılabileceğini gösterdi.
3. **Coğrafi keşifleri** finanse eden krallar zenginleşerek güçlendiler. Ayrıca keşiflerle toprak yerine para ve ticarete dayalı yeni bir ekonomik sistem doğdu. Böylece derebeyleri güç kaybederken burjuvalar onların yerini almaya başladı.
4. **Çifte Gül Savaşları:** İngiltere Kralı bu savaşla İngiliz derebeylerini yenerek güç kazandı.
5. **Yüzyıl Savaşları:** Fransa, bu savaşlarda İngiltere'ye yenilince Fransız derebeyleri güçten düştü.

3. COĞRAFI KEŞİFLER**Nedenleri:**

- İpek ve Baharat yolları Türklerin eline geçmişti. Avrupalılar Doğu'nun (Asya'nın) zenginliklerine ilk elden ulaşmak istiyordu.
- Pusulanın öğrenilmesi ve geliştirilmesi
- Coğrafya bilgisinin gelişmesi.
- Okyanuslara dayanıklı, yelkenli ve hızlı (**kalyon**) gemiler yapılması.
- Avrupalıların dünyayı öğrenmek ve Hıristiyanlığı yaymak istemeleri.

Başlıca Keşifler:

Amerika'nın keşfi: Amerika'ya ulaşan ilk Avrupalı denizci **Cristof Colomb** olmuştur. Ancak buranın yeni bir kıta olduğunu fark edememiştir. Bunu ilk fark eden İtalyan denizci **Americo Vespuçi** olmuştur.

Hint Deniz Yolu'nun keşfi: Portekizli **Bartelmi Diaz**, Afrika'nın en güney ucuna ulaştı. Buraya **Ümit Burnu** (Fırtınalar Burnu) adı verildi. Başka bir Portekizli **Vasco dö Gama** Hindistan'ın Kaliküt limanına ulaştı. Böylece Hint Deniz Yolu keşfedilmiş oldu.

Dünya'nın dolaşılması: **Macellan**, Dünyanın yuvarlak olduğunu ispatlamak için yola çıktı. Ancak Yolculuk sırasında öldü. Seyahati ikinci kaptan **Del Kano** tamamladı.

Coğrafi Keşiflerin Sonuçları:

- Yeni medeniyetler, bitki ve hayvan türleri öğrenildi.
- Sömürgecilik ortaya çıktı. Sömürge imparatorlukları kuruldu.
- Akdeniz ticareti ve limanları önem kaybetti. Atlas Okyanusu kıyısındaki limanlar önem kazandı.
- Keşfedilen yerlere Avrupa'dan göçler oldu. Böylece Hıristiyanlık yayılma alanı buldu.

NOT: Hıristiyanlık, Dünya'da en yaygın dindir.

- Keşfedilen topraklardan Avrupa'ya gemiler dolusu altın ve gümüş geldi. Böylece güç ve zenginlik kaynağı toprak yerine para oldu.

DİKKAT: Yukarıda bahsi geçen değişiklik **Merkantilizm** adı verilen ekonomik anlayışı doğurmuştur. Merkantilizmi ileride işleyeceğiz.

- Soylular (Feodal Beyler) eski güçlerini kaybetti. Ticaretle uğraşan **burjuva** sınıfı zenginleşti.
- Keşifleri destekleyen krallar güçlendi.
- Elde edilen zenginlik, sanata ve bilime değer veren Mesen sınıfının doğmasını sağladı.

DİKKAT: Mesen sınıfı, **Rönesans**'ın ortaya çıkmasında etkili oldu.

- Kiliseye duyulan güven azaldı. (Kilisenin söylediklerinin yalan olduğu anlaşıldığı için)

DİKKAT: Kiliseye duyulan güvenin zayıflaması **Rönesans ve Reform**'a neden oldu.

- Keşifler insanlar üzerinde araştırma, merak ve yeni şeyler keşfetme arzusu uyandırdı. Bu durum da **Rönesans ve Reform**'un ortaya çıkmasında etkili oldu.

COĞRAFİ KEŞİFLERİN OSMANLI'YA ETKİLERİ:

1. Doğu-Batı ticaretinin güzergâhı değişti. Böylece Osmanlı Devleti büyük miktarda gümrük gelirini kaybetti.
2. Osmanlı topraklarına giren altın ve gümüş ilk kez **enflasyona** neden oldu.
3. Dünya'daki **ekonomik sistem değişti**. Gelişmeleri yakından takip etmeyen Osmanlı Devleti, yeni ekonomik sisteme uyum sağlamakta zorlandı.

4. RÖNESANS

- Rönesans "**Yeniden Doğuş**" demektir.
- Terim olarak ise 15 ve 16. Yüzyıllarda Avrupa'da bilim, güzel sanatlar ve edebiyat alanlarındaki gelişmelerin tümüdür.
- Avrupalılar Rönesans ile Orta Çağ boyunca unuttukları **Antik Yunan** ve **Roma** felsefesine geri dönmüştür.

NOT: HÜMANİZM: Orta Çağ'ın Skolâstik düşüncesine karşı çıkarak, insan ve doğa sevgisini temel alan düşünce sistemidir.

Rönesans ilk olarak İtalya'da Başlamıştır. Çünkü:

- İtalya, İslam uygarlıklarıyla yakın ilişki halindeydi.
- İstanbul'un Fethi'nden sonra İtalya'ya giden Bizans bilginleri Antik Yunan eserlerini yanlarında götürdü.
- Akdeniz ticareti sayesinde zengin durumdaki şehir devletlerinde zaten bir mesen sınıfı vardı.
- Yine Akdeniz ticareti sayesinde, başta İslam ülkeleri olmak üzere, pek çok ülke ile etkileşim içinde olmaları.

Rönesans'ın Genel Nedenleri:

- Matbaa ile pek çok kitap basılması

- Coğrafi keşiflerle oluşan Mesen sınıfı
- Kiliseye duyulan güvenin azalması ve **Skolâstik** düşüncenin zayıflaması
- Yetenekli sanatçı ve bilim insanlarının yetişmesi,
- Eski Yunan, Roma (antikite) ve İslam uygarlığı eserleri sayesinde ortaya çıkan **akılcı düşünce**

Rönesans'ın Sonuçları:

- Avrupa'da resim, heykel, edebiyat ve mimari en üst düzeyde gelişme gösterdi.
- Eski eserler ve İncil, Avrupa dillerine çevrildi. Böylece Reform'a zemin hazırlandı.
- Skolâstik düşünce yıkıldı. Deney ve gözleme dayalı **pozitif düşünce** ortaya çıktı.
- Pozitif düşünce, yeni buluşların ortaya çıkmasını sağladı.

NOT: Rönesans, Avrupa'nın dışında görülmedi.

RÖNESANS'IN OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİSİ:

- Rönesans'ın ortaya çıktığı dönemde Osmanlı Devleti, bilim, teknik ve düşünce alanında Avrupa'dan ileri düzeydeydi. Bu yüzden Rönesans'ın Osmanlı Devleti'ne doğrudan bir etkisi olmadı.
- Ancak Avrupa, Rönesans'ın etkisiyle hızlı bir gelişme içine girerek, Doğu uygarlığı ile arasındaki mesafeyi kapattı.

5. REFORM

- Reform'un kelime anlamı, **yeniden düzenleme ve geliştirmedir.**
- **Terim anlamı** ise, XVI. yüzyılda Almanya'da başlayan ve tüm Avrupa'ya yayılan mezhep çatışmalarıdır. Reform ile Hıristiyanlık inancı yeniden yorumlanıp, tanımlanmıştır.

Reform'un nedenleri:

- Kilise ve Papa'nın sahip olduğu siyasi güç kralları rahatsız ediyordu.
- Kilise ve din adamları zenginlik ve lüks içinde yaşarken; Halk, kilisenin ekonomik

uygulamaları altında fakirliğe mahkûm edilmişti.

- Kilisenin Endülûjans, Aforoz, enterdi gibi uygulamaları tepkite neden oluyordu.

DİKKAT: ENDÜLÛJANS: Kilisenin para karşılığı insanlara sattığı af kâğıdıdır. (Cennetten tapu satılması)

DİKKAT: AFOROZ: Papa'nın emirlerine karşı gelen birisinin dinden atılmasıdır.

DİKKAT: ENTERDİ: Papa'nın emirlerine karşı gelen kralın ülkesi ile birlikte dinden atılmasıdır

- Haçlı Seferleri,
- Coğrafi Keşifler,
- Feodalitenin zayıflaması
- Rönesans

Reform'un Gelişimi

- XVI. yüzyıl başlarında hümanist **Erasmus**, Katolik Kilisesi'nin reforma ihtiyaç duyduğunu savundu.
- **MARTİN LUTHER**, 1517'de Wittenberg Kilisesi'nin kapısına doksan beş maddelik bir bildiri astı. Luther, bu bildiriye Katolik kilisesinin uygulamalarını eleştiriyor ve bunları **protesto** ediyordu.
- Papa ve savunucusu Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu ile Luther'i savunan Alman prenslikleri mezhep çatışmaları başladı. Bu çatışmalar sonunda Katolikler, **Augsburg (Ogsburg) Antlaşması** ile (1555) **Protestan mezhebinin varlığını resmen kabul ettiler.**
- Luther'in fikirleri bütün Avrupa'da yayıldı. **Fransa**'da Reform, kanlı çatışmalara neden oldu. **Kalven**'in başlattığı **Kalvenizm**, **Nant Fermanı** ile resmen tanındı.
- **İngiltere**'de reform bizzat kralın eliyle gerçekleştirildi. Kral VIII. Henry, **Anglikan Kilisesi'ni** kurarak Katolik Roma Kilisesi'yle bağlarını kopardı.
- **İskoçya**'da **Presbiteryenlik**, İsveç, Norveç, Danimarka'da Protestanlık mezhebi kabul edildi.

Reform'un Sonuçları

- Avrupa'da mezhep birliği parçalandı.
- Katolik mezhebi yanında Protestanlık, Kalvenizm, Anglikanizm, Presbiteryenlik mezhepleri ortaya çıktı.
- Papa ve din adamlarının saygınlığı azaldı. Katolik kilisesinin otoritesi sarsıldı. Ve kendi içinde düzenlemeler yaptı.
- Papa, siyasi yetkilerini kaybetti.
- Kilise, zenginliklerini ve topraklarını büyük ölçüde kaybetti.
- Eğitim ve öğretim kilisenin elinden alınarak laik eğitim sistemi kuruldu.
- Kilisenin düşünce alanındaki etkisinin azalmasıyla daha serbest bir ortam oluştu.

REFORM'UN OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ

DİKKAT: Reform, Kanuni Dönemi'ne denk gelir. Ve Osmanlı tarafından yakından takip edildi. Hatta Avrupa Hıristiyan birliğinin parçalanması için Luther ve Protestanlık Kanuni tarafından desteklendi.

- Reform, Osmanlı topraklarında yaşayan gayrimüslimler (Ortodokslar) arasında etkili olmadı.
- Osmanlı Devleti, Ortodoks din adamlarının halk üzerinde baskı oluşturmalarına izin vermemiştir. Avrupa'da kanlı mezhep çatışmaları yaşanırken Osmanlı içindeki Hıristiyanlar refah ve mutluluk içinde yaşamışlardır.

B) 17. YÜZYILDA AVRUPA

1. GÜÇLÜ MONARŞİLER ÇAĞI

- 17. Yüzyıl, Avrupa'da **Mutlak Monarşilerin** aşırı güç kazandıkları bir dönem olmuştur.
- Haçlı Seferleri'nden itibaren sürekli güç kaybeden feodalite, Avrupa genelinde (Almanya hariç) etkisini kaybetmiştir.

NOT: Fransa Kralı XIV. Lui'nin; "**Devlet demek, Ben demek**" sözü, Monarşilerin ulaştığı gücü gösterir.

2. MERKANTİLİZM (YENİ EKONOMİK MODEL)

- Coğrafi Keşiflere kadar Dünya'da ekonomik sistemin temeli, güç ve zenginlik kaynağı topraktı. Coğrafi keşiflerden itibaren toprağın yerini PARA aldı. Bu ekonomik değişimin adına **Merkantilizm** denilmiştir.
- Merkantilizm; Bir devletin ne kadar çok değerli madeni, yani parası varsa o kadar zengindir. Ve bir devlet ne kadar zenginse o kadar güçlüdür diyen ekonomik anlayıştır.
- Coğrafi Keşiflerden sonra, Avrupalı devletler politikalarını, dostluk ya da düşmanlıklarını bu fikre göre belirlemişlerdir.

DİKKAT: Merkantilizm, bu noktada **Makyavelizm** ile örtüşmektedir. Çünkü Makyaveliye göre; "**Amaca giden her yol mubahtır.**" Dolayısıyla devletlerin amacı daha fazla zengin olmak ise bu yolda her yönetime başvurulabilir. Devletlerin ebedi dostlukları ya da düşmanlıkları yoktur; Ebedi vardır.

Merkantilizmin sonucunda:

- Avrupalı devletler, gelirlerini artırmak için dış ticarete önem verdiler.
- İhracatı artıracak, ithalatı kısıtlayacak tedbirler aldılar.
- Yeni yollar bulma ve yeni sömürgeler elde etme yarışına girdiler.
- Avrupa'da gelir düzeyi ve tüketim isteği arttı.

MERKANTİLİZİMİN OSMANLI'YA ETKİSİ

- Coğrafi keşiflerden itibaren Avrupa'da merkantilizm etkili olmaya başladığında Osmanlı, hala eski ekonomik anlayışa göre hareket ediyordu. Ve bu anlayışa göre ilk hedef para kazanmak değildi.

DİKKAT: Devletin ekonomideki temel hedefi mal bolluğunun sağlanmasıydı. Buna **İAŞECİLİK**

ilkesi denilmektedir. Örneğin kapitülasyonlar bu yüzden verilmişti. Ya da bazı malların dışarı satışı bu yüzden yasaktı.

- **Sonuç olarak;** Avrupa Devletleri, daha fazla para kazanmak için ihracatı artırıp ithalatı kısıtlamaya çalışırken; Osmanlı Devleti tam tersi bir anlayışla ithalatı artırıp, ihracatı kısıtlamaya çalışmıştır.
- Bu ekonomik anlayış; 17. yüzyıldan itibaren Osmanlı hazinesinin sürekli nakit para ihtiyacı duymasına sebep olmuştur.
- Osmanlı Devleti, artan nakit para ihtiyacını karşılamak için uygulamasını yaygınlaştırmıştır.

3. OTUZ YIL SAVAŞLARI VE WESTFALİA ANTLAŞMASI

- 17.yy Avrupa siyasi tarihinin en önemli olayı **Otuz Yıl Savaşları** olmuştur.
- Bu savaşlar 1618-1648 arasında otuz yıl boyunca devam eden mezhep savaşlarıdır.

Bu savaşlarda;

- Bir tarafta **Katolikler** (Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu ve İspanya Krallığı),
- Diğer tarafta **Protestan** Alınan Prensleri, Fransa, Danimarka, Hollanda ve İsveç yer aldı.

DİKKAT: Fransa, Katolik olmasına rağmen Protestanların yanında yer aldı. Bu da Otuz yıl Savaşları'nın sadece mezhep çatışması olmadığını, ekonomik ve siyasi sebeplerinin de olduğunu gösterir.

- Savaşlarda Katolik taraf yenilgiye uğradı. Sonuçta **Westfalia Antlaşması** imzalandı.

WESTFALİA ANTLAŞMASI

- Avrupa'da mezhep seçme özgürlüğü kabul edildi.
- İsveç, Norveç ve Danimarka Protestan mezhebini, İskoçlar Kalvenizm'i kabul etti. Almanlar ise Katolik kaldı.
- Kutsal Roma-Germen İmp. dağıldı.

- İspanya güç kaybetti.
- Fransa, Kutsal Roma-Germen İmp.'dan toprak aldı. Ve daha da güçlendi.

★ AYRICA ★

- Westfalia konferansı tüm Avrupa'nın toplandığı ilk büyük konferanstır.
- Avrupa tarihinde ilk kez sorunlar dinin ve kilisenin etkisinde kalmadan tartışılmış, kilisenin temsilcilerine söz hakkı verilmemiş ve antlaşma Papa'ya imzalatılmamıştır.
- Böylece Avrupa'da **uhrevi (dini)** devlet yapısının yerini, **seküler (dünyevi)** devlet yapısı almaya başlamıştır.
- Böylece **Modern Diplomasi** ve **Modern Devletler Hukuku** doğmuştur.
- Ayrıca Evrensel İmparatorluklar yerini, **Ulusal Krallıklara** bırakmıştır.

4. AKIL ÇAĞI

- Avrupa 15. yüzyılda Rönesans'ı, 16. yüzyılda Reform'u gerçekleştirdi. Böylece Skolâstik düşüncenin etkisinden kurtuldu.
- Skolâstik düşünce, yerini Hümanizm ve Pozitif düşünceye bıraktı.
- Pozitif düşünce ile birlikte Rasyonalizm (akılcılık) önem kazandı.

RASYONALİZM: İnsana sadece aklının rehberliği yeter. İnsan aklı, onu engelleyecek ya da kısıtlayacak bir şeyle karşılaşmazsa her şeyi gerçekleştirebilecek güçtedir.

- Böylece **17. Yüzyıl** düşünürleri, dünyayı akıl yardımıyla yeniden anlamaya çalışmıştır. Aklın ve bilimin kullanılması bu döneme **AKIL ÇAĞI** denmesini sağlamıştır.
- **Akil çağında** Galileo, Kepler, Kopernik, NEWTON gibi bilim adamları sayesinde **bilim devrimi** gerçekleşmiştir.
- Böylece **18. ve 19. yüzyıllarda Aydınlanma Dönemi** yaşanmıştır.

C. 18. VE 19. YÜZYILLARDA AVRUPA

1. AYDINLANMA ÇAĞI

- Avrupa'da 15. ve 16. yüzyıllarda meydana gelen; Coğrafi Keşifler, Rönesans ve Reform Hareketleri skolâstik düşüncenin zayıflamasını sağladı.
- Bütün bu gelişmeler, 17. yüzyılda Akıl Çağı'nın; 18. ve 19. Yüzyıllarda Aydınlanma Çağı'nın yaşanmasını sağladı.

Aydınlanma Dönemi, aşağıdaki gelişmelerin ortaya çıkmasının en önemli nedeni oldu:

1. Akıl, deney ve gözlem yöntemi ön plana çıktı.
2. Avrupa'da fizik, kimya, astronomi ve tıp gibi birçok alanda buluşlar yapıldı. Ve insan hayatını kolaylaştıran icatlar yapıldı.
3. Aydınlanma felsefesi, Avrupa'nın sınıflı toplum yapısını ve mutlakiyet yönetimini eleştirilir hale getirdi. Bu eleştiriler halkın bilinçlenmesine ve Avrupa'da ihtilallere sebep oldu.
4. Avrupa'da toplumsal yapıda eşitliğin; Siyasal alanda demokrasinin ortaya çıkmasına zemin hazırladı.
5. Avrupa'da siyasal ve toplumsal alanda laiklik anlayışı gelişti.

Dolayısıyla;

- Sanayi İnkılâbı
- ABD'nin Kuruluşu
- Fransız İhtilali
- Sanayi İnkılâbı

Gibi 18. Yüzyıl Avrupa'sını ortaya çıkaran tüm önemli gelişmelerin temel sebebi oldu.

2. SANAYİ İNKILÂBI

- Sanayi inkılâbı kısaca, üretimde el emeğinin yerini makinelerin alması demektir.
- İlk olarak İngiltere'de ve 18.yüzyılda ortaya çıkmış, kısa sürede tüm Avrupa ülkelerine yayılmıştır.

- Sanayi inkılâbı, **buhar gücünün** sanayide kullanılmasıyla, **ilk dokumacılık** alanında başlamıştır.

DİKKAT: Sanayi inkılâbı konusunda özellikle iki icat çok önemlidir.

1. **James WATT**, buhar gücü ile çalışan makineyi icat etmiştir.
2. **Dannis PAPPİN**, ateşli pompa sistemini (içten yanmalı motorların çalışma şekli) icat etmiştir.

Sanayi İnkılâbı'nın İngiltere'de başlamasının sebepleri:

- İngiltere'nin uzun zaman önce (1215 Magna Carta) anayasal düzene geçmişti. Böylece ülkede bireysel hak ve özgürlükler korunma altındaydı.
- İngiltere Aydınlanmanın merkezlerinden birisiydi.
- Sömürgecilik sayesinde gereken sermaye birikimine sahip olmuştu.
- Yine Sanayi için gereken ham madde kaynaklarına (kömür, demir) sahipti.

SANAYİ İNKILÂBININ GENEL NEDENLERİ:

- Pozitif bilimlerdeki ilerleme sonucu ortaya çıkan buluş ve icatların üretime uygulanması (**Aydınlanmanın etkisi**)
- Avrupa'da Coğrafi Keşifler ve sömürgeler sayesinde gerçekleşen sermaye ve hammadde birikimi.
- Avrupalı devletler siyasi güçlerini artırmak için ekonomik alanda daha çok gelişmek istemeleri.

SANAYİ İNKILÂBININ SONUÇLARI:

- Hammadde ve pazar ihtiyacı arttı. Dolayısıyla Sömürgecilik faaliyetleri hızlandı
- Sanayide makineleşme, büyük fabrikalar ve şirketlerin kurulmasına, ticaretin gelişmesine neden oldu.
- Kömür, buhar, elektrik ve petrol gibi hammaddeler büyük önem kazandı.

- Büyük fabrikalar sayesinde üretim arttı, Seri ve ucuz üretim yapılmaya başladı.
- İşçi sınıfı ortaya çıktı.
- Kapitalizm, emperyalizm, sosyalizm, komünizm gibi akımlar doğdu.
- Avrupalılar buluşlara ve teknik ilerlemeye daha da önem verdiler.
- Sömürgeci devletler arasında rekabet ve silahlanma yarışı başladı. Bu rekabet Dünya'yı iki büyük savaşa soktu. (I.Dünya ve II. Dünya Savaşları)
- Köyden kente göç başladı ve Büyük sanayi şehirleri oluştu.
- Dünya ticaretinin yönü değişti. Eskiden doğudan batıya giden mallar şimdi Avrupa'dan Doğu'ya gitmeye başladı.
- Bankacılık, kâğıt para ve çek gibi ekonomik gereçler gelişti veya ortaya çıktı.
- Buharlı makineler (Tren, Gemi) ulaşımı kolaylaştırdı. Böylece dünya toplumları arasında etkileşim arttı.

NOT: Japonya, sanayi inkılâbını gerçekleştiren ilk Asya devleti olmuştur.

SANAYİ İNKILÂBININ OSMANLI'YA ETKİLERİ

- Sanayi inkılâbı, Osmanlı topraklarında **gerçekleşemedi**.

Çünkü:

1. Avrupa'daki yaşanan **Aydınlanma**, Osmanlı ülkesinde yaşanmamıştır. Dolayısıyla Sanayi İnkılâbı için gereken bilgi birikimi ve kültürel gelişme olmamıştır.
2. Sanayi inkılâbını için gereken **sermaye birikimi** de Osmanlı Devleti'nde yoktur.
- Sanayi İnkılâbı, Osmanlı ekonomisi için tam anlamıyla yıkıcı olmuştur.
- Düşük maliyetli mallar, kapitülasyonlar sayesinde düşük gümrük vergisi ile Osmanlı ülkesine girdiklerinde, ülkedeki küçük üreticinin rekabet şansı kalmamıştır.
- Böyle Osmanlı ülkesinin Avrupalıların **AÇIK PAZARI** haline gelmesine neden olmuştur.

3. A.B.D.'NİN KURULUŞU

- Coğrafi Keşifleri gerçekleştirenler, yeni kıtanın nimetlerinden de ilk yararlananlar olmuştur. Güney Amerika'yı İspanya ve Portekiz; Kuzey Amerika'yı ise İngiltere ve Fransa sömürgeleştirmiştir.
- Avrupa kıtasından pek çok insan Amerika kıtasına göç etmiş ve yerleşmiştir.
- Kuzey Amerika'da İngiltere'ye bağlı olan on üç kolonisi bulunmaktaydı.

Amerikan Bağımsızlık Savaşı

- Yedi Yıl Savaşları (1756-1763) İngiltere maliyesinin bozulmasına neden olmuştur.
- İngiltere bu yüzden Amerika'daki kolonilere yeni vergiler koymuştur.
- Koloniler, bu vergileri kabul etmemiş ve İngiliz mallarını da boykot etmişlerdir. (Boston Çay Partisi)
- Protestolara karşı İngiltere'nin sert tepkisi ile karşılaşan koloniler, 1774 I. Filedefilya Kongresi'nde toplanarak İngiltere'ye karşı savaşa karar vermişler.
- Fransa, İspanya ve Hollanda'dan yardım alan koloniler İngilizleri yenmişlerdir.

DİKKAT: Özgürlük Anıtı, Fransa tarafından ABD'ye hediye edilmiştir. Fransa'nın ABD Bağımsızlık mücadelesine verdiği desteği gösterir.

- Koloniler 4 Temmuz 1776 **II. Filedefiya Kongresi'nde** bağımsızlıklarını ilan etmiştir. (**George Washington**) Ayrıca, İnsan Hakları Bildirisi'ni ilan ettiler.
- **1783 Versay Antlaşması** ile savaşa son verilmiş ve koloniler bağımsız olmuştur.

Amerika'nın kuruluşunun sonuçları:

- Amerikan kolonileri 1787 yılında bir anayasa hazırladılar. Kolonilerin her biri iç işlerinde bağımsız eyaletleri oluşturdu. Böylece Amerika Birleşik Devletleri adında federasyonlardan oluşan cumhuriyet rejimi kurulmuş oldu.

- Amerikan bağımsızlık mücadelesi, Dünyadaki diğer sömürgelere örnek oldu.
- Fransız ihtilalına esin kaynağı olmuşlardır.
- ABD, ileride Avrupa devletlerine karşı bir denge unsuru oluşturmuştur.

DİKKAT: ABD, öncelikle 1823 **Monreo Doktrini** doğrultusunda **yalnızlık siyasetini** benimser. Bu doğrultuda Avrupa meselelerine karışmaz ve Amerika kıtasına karışılmasına izin vermez. Monreo Doktrini'ni ilk kez I. Dünya Savaşı'na girerek terk etmiştir.

4. FRANSIZ İHTİLALİ

NEDENLERİ:

1. Sosyal ve Siyasal sebepler

- Fransa, ihtilal öncesi XVI. Lui tarafından katı bir mutlakiyetle yönetiliyordu.
- Kral, nüfusun çoğunluğunu oluşturan köylü ve burjuva sınıfını hiçe sayıyor, soylu ve ruhban sınıfına ayrıcalıklar veriyordu.
- Ülke yönetiminde asillerin ve din adamlarının çıkarları ön plana alınıyordu.
- Ülkenin ekonomik yükünü ticaretle uğraşan burjuvalar ve üreten halkın yönetimde hiçbir hakları yoktu. Ancak asker ve vergi sadece onlardan alınıyordu.
- Bu durumdan rahatsız olan Burjuva sınıfı, siyasal haklar elde etmek istiyordu.

2. Ekonomik sebepler

- Önce Yedi Yıl Savaşları ardından Amerikan bağımsızlık mücadelesini desteklemesi ülke ekonomisini sarsmıştı.
- Kral ve yöneticiler lüks ve israf içinde yaşarlarken fakir halk ağır vergiler altında eziliyordu.

NOT: Fransa Kraliçesi Mari Antuanet, halk sarayın kapılarına dayandığında "Ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler" demiştir.

3. Dünya'da demokrasi ile ilgili gelişmeler

- Fransa'nın yanı başındaki İngiltere'de uzun süreden beri demokratik ve anayasal bir yönetim vardı.

DİKKAT: 1215 **Magna Carta (Büyük Şart)**

Dünya'da anayasacılığın ve demokrasinin başlangıcı kabul edilir.

- ABD bağımsızlık mücadelesi sonunda demokrasiye dayalı yeni bir yönetimin kurulmuştu.

4. Aydınlanmacı düşünürlerin etkisi

- Aydınlanmacı düşünürlerin özgürlük, demokrasi ve eşitlik ile ilgili fikirleri,
- Devletin düşünürleri hapisetmesi veya idam etmesi, halkın yöneticilerine karşı olan kin ve nefretini artırıyordu.

İHTİLALİN GELİŞİMİ:

- Ekonomik sıkıntılardan dolayı Fransa Kralı 16. Lui, yeni vergiler almak için soylular, rahipler ve halk temsilcilerinden oluşan **Etejenaro Meclisi**'ni toplar.
- Ancak mecliste çoğunluğu Burjuvalar ve halk oluştursa da, soyluların ve din adamlarının istediği olur. Meclisteki bu çarpıklık olayların başlamasına neden olur.
- Olayların daha fazla büyümesini istemeyen kral, meclisi kapatma kararı alır. Meclis, Kralın kapatma kararına karşı çıkarak kendini "**kurucu meclis**" ilan eder.
- **14 Temmuz 1789**'da **Bastil Hapishanesi** ele geçirildi, tüm tutuklular serbest bırakıldı.
- Kurucu Meclis, soyluların ve rahiplerin haklarına son vererek "İnsan ve Vatandaşlık Hakları Bildirgesi"ni yayınlamıştır.
- Yeni anayasa ile kralın yetkileri sınırlandı ve meşrutiyet sistemine geçildi. Kral XVI. Lui, bu gelişmeleri kabul etmediği için idam edildi (1792). Fransız İhtilali, 1804 yılına kadar sürdü. Bu tarihte **Napolyon Bonapart**, imparator seçildi. Fransa'da **Birinci imparatorluk Devri** başladı.

FRANSIZ İHTİLALİ'NİN SONUÇLARI:

- Hürriyet, Adalet, Milliyetçilik, İnsan Hakları, Demokrasi ve Eşitlik ilkeleri doğdu ve tüm Dünya'ya yayıldı.

DİKKAT: Fransız İhtilalı'na evrensel olma özelliği katan, bu fikirlerdir. İlkeleri "HAMİDE" diye kodlayabiliriz.

- Milliyetçilik fikri, imparatorlukların parçalanmasına neden oldu.
- Mutlak Monarşiler zayıflayarak demokratik yönetimler kurulmaya başladı.
- Ulus devletleri kurulmaya başladı.
- Sınıf farklılıkları ortadan kalktı.
- Yeniçağ sona erdi; Yakınçağ başladı.

FRANSIZ İHTİLALİNİN OSMANLI'YA ETKİLERİ

İhtilal, Osmanlı Devleti'ne iki yönlü etki etmiştir

Olumsuz etkisi: Osmanlı Devleti çok uluslu bir imparatorluktu. İhtilaldan yayılan milliyetçilik fikri Osmanlı'da yaşayan farklı milletlerin isyan etmelerine ve devletin parçalanmasına neden oldu.

NOT: Bu yüzden 19. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nin **Dağılma Dönemi'dir.**

Olumlu etkisi: Osmanlı Devleti milliyetçilik fikrinin etkisi ile parçalanırken, buna engel olmak için yine Fransız İhtilalı'ndan yayılan diğer fikirleri kullanmaya çalışmıştır. Bu amaçla tarihinin en köklü İslahatlarını gerçekleştirmiş; Anayasal düzen ve demokratikleşme yolunda ciddi adımlar (Tanzimat Fermanı, İslahat Fermanı, I. Ve II. Meşrutiyet gibi) atılmıştır.

5. İHTİLAL SAVAŞLARI

- Avrupa'nın çok uluslu ve mutlak monarşi ile yönetilen devletleri, İhtilalin kendileri için tehlikesinin farkındaydı. İhtilalin yayılmasını engellemek isteyen bu devletlerle, Fransa arasında İhtilal Savaşları başladı.
- Bu devletler: İngiltere, Avusturya, Prusya, Sicilya, Piyomente ve Rusya'dır.

- Napolyon, yenilediği ordusu ve "her millete bir devlet" sloganı ile 1792-1815 tarihleri arasında koalisyon güçlerine karşı önemli başarılar kazanmıştır.

NOT: Bu savaşlar sırasında Napolyon, en büyük rakibi İngiltere'yi yenmek için sömürgeleriyle bağlantısını kesmeyi planlamış, bu amaçla Osmanlı toprağı olan **Mısır'a** saldırmıştır. Napolyon'un donanması **Ebukır** önlerinde İngilizler tarafından yenilgiye uğratılmıştır. **Nizam-ı Cedid** askerleri **Akka kalesi** önlerinde Napolyon'a **ilk yenilgisini** yaşatmıştır. Mısır işgalinden bir sonuç alamayan Napolyon Fransa'ya dönmüştür.

YORUM: Napolyon'un Rusya'yı işgal girişimi en büyük hatası olarak değerlendirilir. (Tıpkı **HİTLER** gibi) Moskova'yı ele geçirmeyi başarsa da Rusya'nın zorlu koşulları ordusunun yıpranmasına neden olmuştur. (**Tolstoy'un Savaş ve Barış** adlı eseri bu olayı anlatır.)

- Napolyon, **Waterloo Savaşı**'nda yenilince İhtilal Savaşları sona ermiştir.
- Avrupalı Devletler, İhtilal ve Napolyon sonrası Avrupa'nın durumunu belirlemek için **Viyana Kongresi**'ni toplamışlardır.

VİYANA KONGRESİ (1815)

- Avrupa'da İhtilal Savaşları yüzünden bozulan siyasal durumunu düzeltmek amacıyla Avrupa Devletleri Viyana'da toplandılar.
- Kongrede, İngiltere, Avusturya, Rusya ve Prusya etkili olmuşlardır.
- Kongrede **Meternik Sistemi** olarak bilinen esaslar kabul edildi.

METERNİK SİSTEMİ: Avrupa'nın herhangi bir yerinde Fransız İhtilali nedeniyle isyan çıkarsa bu devletler birlikte hareket edecekler. İsyana çıkan ülkeye yardım edeceklerdi.

NOT: Viyana kongresinde Meternik sisteminin kabul edilmesiyle başlayan döneme **Restorasyon Devri** denir.

- Bu kongrede Fransız İhtilalı'ndan yayılan hürriyet, milliyet ve eşitlik ilkeleri dikkate alınmamıştır. Bu yüzden Avrupalı Devletler Viyana Kongresi kararlarını uygulayabilmek için silaha başvurmuşlardır.
- Tüm tedbirlere rağmen ihtilalın yayılması engellenememiş, Avrupa'da **1830** ve **1848 ihtilalleri** çıkmıştır.
- Ayrıca "**ŞARK MESELESİ**" tabiri ilk kez bu kongrede kullanılmıştır.

DİKKAT: Meternik Sistemi ve Restorasyon Devri Yunan İsyanı'na (1827 Navarin baskını) kadar sürmüştür. Aldıkları kararları Yunan İsyanı'ndan uyulamadılar ve Yunan İsyanı'na destek verdiler. Böylece Meternich sistemi çöpe gitti ve Restorasyon devri bitti.

NOT: Osmanlı Devleti, Balkan sorununun gündeme gelmesinden ve iç işlerine karışılmasından çekindiği için Viyana Kongresi'ne katılmamıştır.

ŞARK MESELESİ: Şark, doğu demektir. Avrupalılar Şark Meselesi ile doğularındaki Osmanlı'yı kastetmiştir. Osmanlı Devleti'ni nasıl paylaşacaklarını görüşmüşler; Ancak bir anlaşmaya varamamışlardır.

6. 1830 İHTİLALLERİ VE 1848 İHTİLALLERİ

1830 İHTİLALLERİ

DİKKAT: 1830 ihtilalleri, **milliyetçi** niteliklidir.

Sebepleri:

- Napolyon'dan sonra Fransa'da tekrar monarşik bir yönetim kuruldu. Kral X.Şarl, özgürlükleri kısıtlayacak bazı önlemler aldı. Özellikle de basın özgürlüğünü kısıtladı. Viyana Kongresi kararlarını uygulamaya çalıştı.
- Fransa'da başlayan 1830 İhtilalleri kısa sürede İngiltere, Hollanda, Belçika ve Norveç'e sıçradı.

Sonuçları:

- Fransa'da kısıtlanan haklar geri verildi.
- İngiltere'de seçimleri liberaller kazandı.
- Belçika, Hollanda'dan ayrılarak bağımsız oldu.
- İsveç ve Norveç ayrılarak bağımsız devletler haline geldiler.
- Avrupa'da orta sınıf bazı haklar elde etmeye başladı.
- Böylece Avrupa'da milliyetçi ve liberal akımlar güçlendi.

1848 İHTİLALLERİ

DİKKAT: İşçi sınıfı kaynaklı ve **sosyalist** niteliklidir.

Sebepleri

- Sanayi İnkılabı ile ortaya çıkan işçi sınıfının haklarını savunmak üzere kurulan sendika ve sosyalist partilerin güçlenmesi
- Bazı Avrupa ülkelerinde milliyetçi hareketlerin güç kazanması.
- Siyasi haklara sahip olamayan burjuva sınıfının, eşitlik ve özgürlük isteyen işçi sınıfına destek vermesi.

Sonuçları

- Fransa'da ölüm cezası kaldırıldı ve esir ticareti yasaklandı.
- Avusturya'da toprak köleliği yasaklandı.
- Avrupa'da sosyalist akımlar ön plana çıkarken, işçi hakları iyileşmeye başladı.
- Almanya ve İtalya'nın siyasi birliklerini sağlamalarına zemin hazırladı.
- Avrupa ülkelerinde **sosyal hukuk** devleti anlayışı güçlenmeye başladı.
- Fransa'da cumhuriyet ilan edildi ve sosyal demokrasi anlayışı ve siyasi haklarda eşitlik kabul edildi.

7. ALMANYA VE İTALYA'DA SİYASİ BİRLİĞİN SAĞLANMASI

İTALYAN BİRLİĞİNİN KURULMASI

- Viyana Kongresi, İtalya'yı yedi hükümete ayırmıştı. Hepsisi de mutlakiyetle yönetiliyordu.
- Piyemonte bu hükümetlerin en kuvvetli olanıydı.
- Ülkenin bir kısmı Avusturya'nın işgali altındaydı.
- Ancak Fransız İhtilali ile İtalya'da milliyet ve hürriyet fikirleri yayılmaya başlamıştı.
- İtalyan aydınları ülkede birliği kurmak ve yabancı işgalinden kurtulmak istiyorlardı. Bu amaçla **Karbonari** adlı gizli cemiyetin etrafında birleşerek çalışmalarına başladılar. Fakat başarılı olamadılar.
- İtalya birliğinin kurulması öncelikle Avusturya'nın ülkeden çıkarılmasına bağlıydı. Piyemonte, Kırım Savaşı'na katılarak Fransa'nın desteğini sağladı.
- 1859'da Avusturya yenildi. Bu zafer, İtalya siyasi birliğine giden yolu açtı.
- İtalyan birliği 1870'de sağlandı. **Roma**, yeni kurulan İtalya'nın başkenti oldu.

DİKKAT: İtalya'nın, siyasi birliğini sağlayarak sömürgecilik yarışına katılması 19. Yüzyılda oluşan dengeyi değiştirmiştir. 20. yüzyılın başlarında artan sömürgecilik rekabeti I. Dünya Savaşı'na neden olmuştur.

ALMAN BİRLİĞİNİN KURULMASI

- Alman Birliği'nin kurulması Danimarka, Avusturya ve Fransa ile yapılan savaşlarla sağlanmıştır.
- Fransa'nın **Sedan Muharebesi**'nde aldığı yenilgi sonrasında Alman Birliği, 1871'de **Prusya** önderliğinde kuruldu

NOT: Fransa'nın, zengin kömür yataklarına sahip Alsas-Loren bölgesini Almanya'ya

kaptırması, I. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın karşısında yer almasının sebeplerinden biridir.

- Prusya Kralı I. Vilhelm, Alman imparatoru oldu.
- Ancak Almanya'yı güçlü bir İmparatorluk haline getiren kişi **Bismark** olmuştur. Ayrıca Bismark, Almanya'nın ilk başbakanı (**Demir Sansölye**) olmuştur.

Alman Birliği'nin kurulması Avrupa ve Dünya'da önemli sonuçlar doğurdu:

- Viyana Kongresi'nden sonra kurulan Avrupa güç dengesi değişti.
- Fransa ve Avusturya büyük ölçüde etkinliklerini kaybettiler.
- Almanya, kısa sürede Avrupa'nın kuvvetli devletlerinden biri oldu.
- Sömürgecilik faaliyetlerine başladı. Artan sömürgecilik rekabeti Avrupa'da bloklaşmaya neden oldu. Bu bloklaşma, Avrupa Devletlerini I.Dünya Savaşı'na sürükledi.